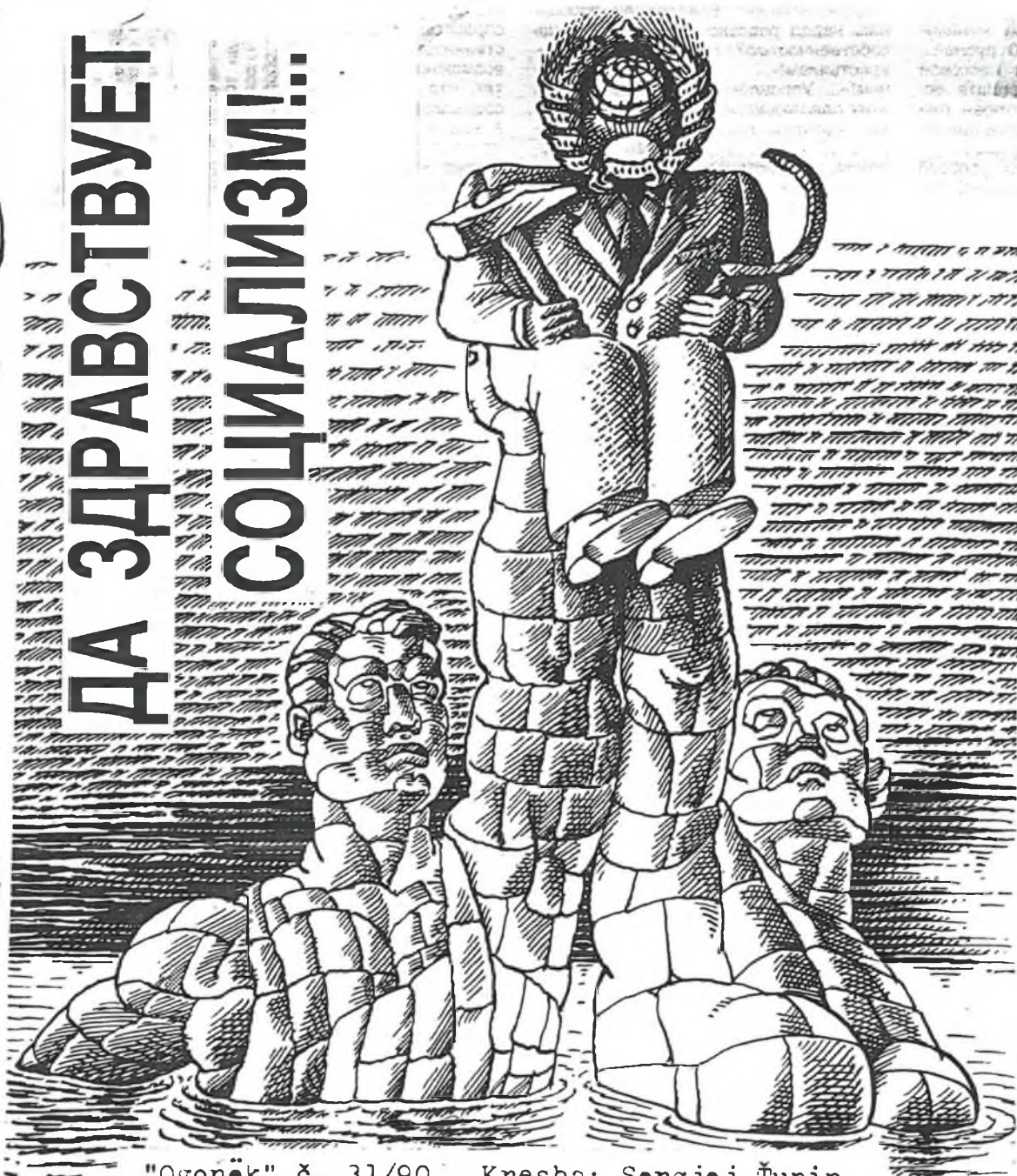

ДА ЗДРАВСТВУЕТ СОЦИАЛИЗМ!...

"Ogonëk" č. 31/90 Kresba: Sergěj Ťunin

u v n i t ě č í s l a :

1. Jiří B r y ch: Vyloučení z národního společenství. Emigrantovi ve své vlasti nesmí patřit ani rodná chalupa.
2. Emanuel M a n d l e r: Revoluční establishment a demokratická alternativa.
3. Rudolf S t r ö b i n g e r: S p o j e n c i.
4. Návrh "ekologického" ustanovení Ústavy Č S F R.

Předpokl.cena: 1,- Kčs MIČ 47263 Náklad: 50 výtisků

v y c h á z e l o 1973 - 1975

o b n o v e n o 1987 ročník 8 č. 11

Vydává: Vladimír Hajný
ČSA 34, 787 01 Šumperk

Red. Josef Volařík
rada: Marta Zemanová

Uzávěrka: 12.8.91

33

Revoluční establishment a demokratická alternativa

INTERVIEW

5. července 1991

REVOLUČNÍ ESTABLISHMENT

To, co přitahuje H.-D. Genschera k funkcionářům OH, co je v jeho očích činí takovými liberály, je nepochybně jejich funkční a mocenská pozice. Připusťme, že se zabraní se to jeví jinak. My u nás ovšem dobře víme, že tyto mocenské pozice dnes už vůbec nejsou podepřeny politickou silou a mnohem menšími sympatiemi voličů než v době voleb. O to víc je tedy dnes zřejmé, že tyto funkce a tituly lidí jsou částí revolučního establishmentu.

Pokusím se naznačit, oč jde. Revoluční establishment je především obsazení a držení hlavních mocenských pozic ve vládních a parlamentních funkcích, ve státních sdělovacích prostředcích, v oblastních a dalších orgánech, ale ne obsazení a udržení jakékoliv, nýbrž bez ohledu na demokratická pravidla a na smýšlení obyvatelstva, způsobem revolučně-mocenským.

Odmysleme si osoby a poučme se z toho, co říká o federálním ministerstvu vnitra John Bok: „... Já jsem přesvědčený — píše v 2. čísle Sobotního telegramu —, že si pan ministr Langoš nevybral své podřízené anebo přesněji své náměstky, ale že budoucí náměstci si vybrali jeho. Stejně jako byl pan Ruml přesvědčován panem Křížanem, aby se stal tím, čím je, a vstoupil do vnitra, stejným způsobem byl přesvědčován i Jan Langoš... Všechno, co následuje, je pouze logickou následností vedení vnitra. Jsou tam lidé, kteří byli přizváni podle přátelských vztahů z minulosti nebo z náklonnosti a politické sounáležitosti.“

John Bok pokračuje, že právě tohle byl ovšem na ministerstvu vnitra být nemělo: „Zní to možná suchopárně, ale speciálně ministerstvo vnitra by mělo být ministerstvem úředníků...“ (Dodali bychom asi, že právě tak byl revoluční establishment neměl kralovat v mnoha dalších institucích, například v monopolních sdělovacích prostředcích.)

Myslím, že John Bok velmi dobře vystihl, oč jde: revoluční establishment je struktura, která obnáší nejen přátelské politické vazby, ale i vztahy k minulosti. Tato minulost — o tom už J. Bok nepíše a nechťáme to od něho — vzešla z OF; je třeba to dokazovat? Tím ovšem poukazuje a potvrzuje základní sociální složení revolučního establishmentu. Jde hlavně o charisty a z nich zase hlavně o reformní komunisty; protože pak přátelské vztahy svazují reformní komunisty s dalšími komunisty, pochopíme, proč je sociální základna tohoto privilegovaného mocenského uzlu naší současnosti tak zvláštní: disidentní, reformní komunisté, bývalí komunisté...!

Pokud jde o to, jak vysoko až revoluční establishment sahá, připomeňme si, že John Bok v této souvislosti uvádí jako nejvyššího činitele v celé té establishmentové hierarchii prezidentova poradce. Tedy tato rada moudrých je zřejmě na samém vrcholu revolučního establishmentu. Nepřekvapí nás pak ovšem, že revoluční ideologii revolučního establishmentu je ono dávno proslulé revoluční „my“, a to v nejraznějších upadlých polohách

a modifikacích. Tyto modifikace jsou také ještě dnes ne-stranické a protistranické.

S pomocí Johna Boka jsem se pokusil co nejstručněji ukázat, jak zvláštní je to věc, revoluční establishment. A tvrdím, že tomu tak je doopravdy. Existuje dokonce i něco jako důkaz. Lidé se diví ohlasu Republikánské strany a dr. Sládky. Vždyť to nesouvisí, říkájí, co on všechno dává dohromady: Fórum s komunisty, s poradci, s ministry... Jak by nedávali Sládkovství je neartikulovaná, neracionální antiteze revolučního establishmentu, antiteze, která nerefléktovaným a politováníhodným způsobem obrátil jeho strukturu, sociální základnu i ideologii.

Chceme-li najít artikulovanou antitezi revolučního establishmentu, musíme se znovu vypořádat s jeho nástupnickým stranám.

NÁSTUPNICKÉ STRANY OBČANSKÉHO FÓRA

Čím více na půdě Občanského fóra, živen z jeho podstaty a jeho přetvářením, vyrůstal revoluční establishment, tím více vystavaly do popředí jeho negativní stránky: manipulace, kabinetní politika, rozpor mezi bezohledným novým stranictvím a zdůrazňováním onoho revolučního „my“. A také se revoluční establishment začal, milosrdně řečeno, personálně naplňovat; počet mocenských a dalších pozic je víceméně konečný...

Nemusíme ovšem podezírat stále četnější odpůrce systému přetvářejícího revolučního hnutí z mocenských ambic, abychom pochopili, proč se posléze jejich skupiny strukturovaly zvlášť a definovaly pravlcově; vždyť to, proti čemu se vyhranily (dnešní OH), bylo zaměřeno velmi levicově: reformní komunisté, bývalí komunisté. Jak ODS, tak ODA jsou již jako politické strany mnohem artikulovanější odpovědi na revoluční establishment. V reflektování vlastní minulosti a vlastní situace jím ovšem mnohé chybí. Tak nosnost politické linie strany (spíše politického klubu) ODA je neobyčejně zúžená tím, že pokud jde o revoluční establishment, tato strana usiluje o prostou personální výměnu (většinou stačí, když se k ní nějaký činitel připojí). Přirozené že toto zaměření značně ovlivňuje celkovou politickou orientaci a vůbec činnost této strany.

Proti tomu se ODS vyvíjí jako skutečná politická strana. Mnohé ovšem naznačuje, že také na její půdě působí proudy dosti svázané s tradicí OF a přímo s revolučním establishmentem.

Musíme být například velmi pozorní, jestliže neustále — ne právě od věrejška — slyšíme argumenty činitelů ODS proti malým stranám. Pozorní ne snad jen proto, že jsme také malá strana. Posudme to věcně: Systém malých stran, říkájí, je neracionální a ne-funkční. A mají-li vzniknout velké strany, musí malé zaniknout. Nejlépe to lze zaříditi tak, že strany nebudou smět dostávat žádné dotace ze státního rozpočtu, takže se udrží a ve volbách uspějí jenom ty, které si samy seženou peníze. A které ze to asi budou, ptáme se

zase my? Kromě ODS ještě strany bývalé NF, zejména komunisté. Tedy ony strany, které mají peníze také ze státního rozpočtu, jenomže bývalého, nomenklaturního; rozhodně ne strany, které vznikly jako výsledek demokratické revoluce.

Nepřipomíná to něco? Ovšem: vládu národního porozumění, kulaté stoly s komunisty, všechno to, co vedlo k současnému marasmu. Zní hezky ono tažení proti malým stranám, odvolávající se na evropskou a světovou praxi, ale nesmí se zapomenout, že pokud by nové strany nedostaly příležitost alespoň teď, nebudou následující parlamentní volby svobodnější, než byly ty před nimi. A svobodnější by v každém případě měly být.

Musím ovšem připomenout, že to, co tu teď říkám o této straně (ODS), nemyslím jako její celkové hodnocení. Má nejen rozvinutou hospodářskou politiku; její činnost se nepochybně už teď rozvíjí na více úrovních. Chci poukázat na vývojovou souvislost ODS s Občanským fórem a jeho tradicí a přímo s revolučním establishmentem. Tato souvislost, ostatně velmi důležitá, je dobře vidět na následujících příkladech:

Nástupnické strany OF se navzájem velmi liší vztahem k individuálním právům a svobodám, zejména proto, že v levicové směsi OH se těžko lze v tomto směru dobrat jednoznačného výsledku. Ale v jednom se nástupnické strany překvapivě shodují: v tom, že chtějí zachovat dualistickou ČSFR, že nechtějí restituční zemského zřízení

a že vytvoření dvou samostatných států nepovažují za přijatelné řešení. Jak to?

Samozřejmě vysvětlení může být mnoho. Jedno je ovšem nejjednodušší — to slovenské. Podle něho jde o projev pražského centralismu, ne onoho předrevolučního, ale pražského centralismu produkovaného právě revolučním establishmentem. (O slovenském nacionalismu raději ani nehovořím, to je jiná věc). Revoluční establishment je mocenská struktura a jako taková — protože právě jako mocenské struktury je jí demokratičnost a svobodomyšlnost cizí — směřuje krok po kroku k malému sice, nicméně přece jen imperiálnímu pojetí státu.

Ovšem je to imperiální pohled středočeský a jako takový by měl být i směšný. Ale není. Produkuje nebezpečnou politiku pražského centra vůči Slovensku (přidržování se zastaralého nomenklaturního modelu federace, neochota vymyslet a nabídnout moderní způsob spoluzití a přítom mnohdy až neuvěřitelné ústupky izolacionistickým požadavkům z druhé strany atd.) i vůči Moravě, jejíž státopráv-

ní tradici, stvrzenou staletími a porušenou komunisty, prostě odmítlo uznat. Tento středočeský imperiální pohled na stát vychází z nerefléktovaného českého nacionalismu, jemuž OF poskytl ty nejlepší podmínky nevysloveným — ale často i vysloveným — přesvědčením, že otázky národní identity se tohoto dvacátého, moudrého a racionálního století už vůbec netýkají.

Jestliže tedy obě pravlcové nástupnické strany Občanského fóra jsou podstatně více vázány na revoluční establishment, než si to běžně uvědomujeme, má to na českou politickou scénu velmi nepříjemný vliv. Česká politická scéna je opět tak »pragmatická«, až to bolí. Snad nic víc na to nepoukazuje než tankový případ: v době, kdy byl náramný rozruch kolem růžového tanku (až se konečně našlo více či méně pragmatické řešení), uzavřela se a zůstala v plat-

nosti smlouva o nemravném prodeji tanků do Sýrie. Velmi pragmatické na stát, jehož hlava neustále zdůrazňuje závaznost politiky vyšším, mravním cílům...

Těžko mohu pojednání o souvislosti revolučního establishmentu a politických struktur neuzavřít: zjištěním, že v demokracii musí být moc podřízena svobodě, a ne svoboda moci. Existence a rozvoj revolučního establishmentu není bez značného nebezpečí právě pro demokratický vývoj. To nás, liberály, mimochodem znepokojuje. Takže jsme přímo povinni předložit a uskutečňovat koncept demokratické alternativy, který je celkovou demokratickou alternativou vůči revolučnímu establishmentu, jeho politice a ideologii. Znamená vytváření konkrétních mechanismů svobody ve všech oblastech života společnosti od politiky přes hospodářství, státoprávní uspořádání až po mocenskou stránku vládnutí.

Může se zdát, že se tímto programovým konceptem poněkud komplikuje otázka spolupráce s ostatními stranami. Demokratická alternativa je sice program politického středu, jednoznačně postupující v duchu liberálních tradic, zároveň však program svou vůli po svobodě agresivní. Některé politické síly to může i odpuzovat, jiné se mohou cítit jistým způsobem problematizovány. Podstatné — pokud jde o pravici — je to, že pravlcové strany by měly stát nekompromisně vůči revolučnímu establishmentu. Samozřejmě že v mnoha dalších otázkách jsou, mohou být a budou značně rozdíly.

Nové ovšem je, že bychom se s novým programovým konceptem měli obrátit také k demokratické levici. Těžko můžeme členstvo takových stran, jako je OH, nár. sociálové atd., spojovat s revolučním establishmentem, spíše musíme počítat s tím, že podpoří odpor proti němu.

Podstatné je toto: po půdruhé roce svobody naše společnost musí být schopna reflektovat svůj stav. A proto také koncept demokratické alternativy musí být; pokud bychom ho nepředložili my, předloží ho někdo jiný a shromáždí kolem něho progresivní politické síly a skupiny. Takže je sice důležité, aby nám pomohl ve volbách získat hlasy, ale nejdůležitější je, aby existoval a poskytoval do budoucna pohled jiný, než na jaký jsme zvyklí: sice bez iluzí, ale svou podstatou optimistický.

Vyloučení z národního společenství

Jiří Brych

Po vítězství tak zvané sametové revoluce jsem pokládal za samozřejmé, že emigrantům budou vrácena všechna občanská práva a že to formálně provede nový parlament hned po svém zvolení. Při rozhovorech s lidmi v mém kraji jsem nepozoroval, že by proti tomu měl někdo námitky. Byl jsem spontánně přivítán jako plnoprávný spoluobčan.

Výhrady vůči lidem, kteří byli v uplynulých čtyřiceti letech z své vlasti vypuzeni, se začaly ozývat v podstatě až teprve v polovině loňského roku. Začali s nimi komunisté, kteří se ze svého debaklu do té doby zase vzpamatovali, ale převzali je v různých variantách i někteří jejich odpůrci, včetně některých poslanců, zvolených za nekomunistické strany. Hlasovali spoly s komunisty i pro zákony veskrze nedemokratické.

Nejvýraznějším aktem nespravedlnosti je zákon o mimosoudních rehabilitacích. Je výrazem nedostatečného pochopení pro obnovu humanitního řádu zakotveného v ústavě první Československé republiky. Nerevokuje všechny akty komunistické třídní justice a nerehabilituje bez výhrad všechny její oběti.

Zákon prozrazuje, že dlouholetá komunistická diktatura zdevastovala do jinosté míry i lidské duše, nejen přírodu a hospodářství. Komunistická indoktrinace zanechala hluboké rýhy i na mozcích

pčuje a uráží zejména exulanty, kteří se chovali i v cizině jako uvědomělí vlastenci, kteří prostřednictvím různých politických organizací, tisku a rozhlasu odhalovali ve svobodném světě pravou tvář komunismu, a kteří připravovali půdu pro svržení husákovského a jakešovského režimu a pro úspěch sametové revoluce. K těm se noví držitelé moci zachovali obzvláště macešky. Zřejmě se do parlamentu dostali a v důležitých úřadech a institucích udrželi i lidé, kteří by rádi ze zkrachovalého komunistického systému hodně ponechali.

Zaujatost vůči emigraci dokumentovali velmi zřetelně také při úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku. Členové parlamentů se teprve po několikaměsíčních debatách usnesli na reprivatizaci zkonfiskovaných zemědělských podniků, z nároku na obnovu původního vlastnictví však vyloučili emigranty. Vmontovali do zákona paragraf 3, v němž se, v souladu se zákonem o mimosoudních rehabilitacích, kategoricky prohlašuje, že půdu nelze vrátit do vlastnictví devizových cizozemců. Tato formulace postihuje i ty uprchlíky, kteří nikdy žádné cizí občanství nepřijali, ale přesto nemají pro návrat do ČSFR reálné předpoklady. Mnozí si vybudovali v cizině slušnou existenci a ve své staré vlasti už pro stáří znovu začínat nemohou. Většinou by neměli ani kde bydlet. Jejich obytné budovy jsou buď zchátralé nebo byly předány jiným lidem. Dodatečně podlehne konfiskaci i půda, která sice bude nyní vrácena jejím vlastníkům, žijícím v ČSFR, ale jejichž děti zůstanou za hranicemi. Ti musí po smrti svých rodičů přenechat zděděné pozemky čsl. organizaci.

Taková zákonná opatření nemají v civilizovaných právních státech obdoby. Je absurdní, že emigrant může kupovat a dědit takřka v celém světě i rozsáhlé půdní komplexy, ale v jeho staré vlasti mu nesmí patřit ani rodná chalupa. Při tom se nynější držitelé moci troufají dovolávat Charty lidských práv, žádat o přijetí do mezinárodních organizací a žebrot o půjčky a investice do čsl. průmyslu.

Nejvíce jsou diskriminováni ti uprchlíci, kteří přijali americké státní občanství. Těm je nárok na znovuzískání čsl. státního občanství a vyvlastněného majetku upřen s odvoláním na platnou úmluvu mezi USA a ČSR z roku 1929. K úmluvě však došlo za jiných okolností a v současných poměrech se nedá aplikovat. Ani v ní nestojí nic o tom, že čsl. občan, který se stane občanem Spojených Států, ztrácí majetek, zanechaný ve své staré vlasti. Rolníci, žijící v cizině, uplatňují nárok na vrácení zkonfiskovaného majetku více méně jen z důvodu principiálních, nikoliv z pohnutek materiálních. Znovuzískaná půda, pokud ji nemohou

sami obhospodařovat, velkou cenu nemá. Je takřka neprodejná a nedá se ani výhodně pronajmout. Museli by ji většinou ponechat ve správě JZD nebo Státních statků a to za minimální pachtovné, třeba i 10 korun za hektar. Neočekávají ani vysoké odškodné za zabavený živý a mrtvý inventář. V žádném případě by to nebylo pro stát těžkým finančním břemenem.

Stále zřetelněji se ukazuje, že tzv. sametová revoluce neobnovila v ČSFR v plném rozsahu demokratický řád. Staré struktury dosud nekapitulovaly, nebyly rozbity. Nicméně československému diplomatickému a informačnímu aparátu se až dosud dařilo svobodný svět o politických a hospodářských poměrech v naší vlasti do značné míry desinformovat. Mnozí významní západní politici či činitelé ještě věří, že u nás už nastala skutečná demokracie. Některí však už klam prohlédli. Svědčí o tom protest členů amerického kongresu, o němž v tomto čísle referujeme.

Spojenci

V politice to tak už bývá. V demokratické zemi se systémem více politických stran se stává jen velmi zřídka, že jedna z nich získá více než polovinu všech hlasů. V Československu tato situace vznikla po volbách v červnu 1990. Občanské fórum a jeho slovenská „sestra“ VPN získala většinu.

Ale časy se mění. Již neplatí volební heslo, že strany jsou pro straníky, OF pro všechny. To, co zbylo z onoho červnového Občanského fóra, jsou tři seskupení, hnutí, strany. Z VPN pak minimálně dvě se potírající skupiny.

Vítěz již neexistuje — škála politických sil je dnes zcela jiná, než před rokem. Každý to vidí, jen většina českých a slovenských politiků před touto skutečností zavírá oči. Vláda, ta federální, se nezměnila.

A lidé se diví. Ti, kteří jim dávali lekce z demokracie, slibovali, jak vše bude jiné, odpovídající vůli všeho lidu, najednou na onu vůli lidu žít ve skutečné demokracii — zapomněli. Jak je možné, přáji se, že ve vládě vedle sebe sedí ministr Klaus a Dienstbier. Nebo Rychetský... Nebo jako předseda Marian Čalfa. Vždyť Klaus a Rychetský zastávají zcela jiný názor na jednu z nejdůležitějších otázek dneška — na ekonomickou reformu.

Ne, skutečně nejde o jména — jde o program, o cestu, o zítřek. Ten demokratický. V Československu.

Bylo by na čase, aby ona hra na demokracii skončila. A provozovala

ně, nepřipadá v žádném případě v úvahu. Podle vlastní zprávy západoněmeckého listu Süddeutsche Zeitung se prezident Havel při nástupu svého úřadu bývalým německým občanům omluvil za spáchaná bezprávní, ale od samého začátku vyloučil vrácení jejich dřívějšího majetku. Podle též zprávy mluvčí sudetských Němců Franz Neubauer prezidenta

Červenec-srpen 1991

O majetku sudetských Němců

Vrácení vyloučeno

Prezident Václav Havel v České národní radě (18.6) prohlásil, že navrácení bývalého majetku sudetských Němců, který byl po druhé světové válce vyvlast-

vládě, rozhodly, s kým jít a s kým ne. Kdo je politickým spojencem a kdo odpůrcem. V zájmu demokracie, Československa.

R. Ströbinger

se demokracie skutečná, jak ji známe ze života demokratických zemí Západu.

Jisté: Koalice se tvoří všude. Ale nikde koalice stran s protichůdnými názory na základní životní otázky. Je na čase, aby se síly, zastoupené ve

"Res publica"
č. 33/91

Pravda ve vodě
neutone,
v ohni neshoří.

„Ze studánky lidových moudrostí“
z knihy Dagmary Štětinové.

mnohých lidí, kteří sami o sobě věří, že jsou championy demokracie a že jako takoví mají právo oktrojovat národu nový kodex. Jejich právní koncepce však umožňuje pokračovat v třídním boji a legalizovat mnohé přehmaty stalinské éry.

Dřívější režim kvalifikoval občany, kteří uprchli za hranice, jako odrodilce, zákon o rehabilitacích je ale nadále diskriminuje. Cestu zpět do národního společenství všem úplně neotevřel. Obnovu čs. státního občanství připouští, ale jediné navrátilce má nárok na návrat majetku, který mu byl zkonfiskován po únoru 1948. Takové podmínky jsou nehumánní a asociální. Zákon o rehabilitacích roztr-

Zpravodaj

Hnutí za občanskou svobodu

ČÍSLO 6

SRPEN 1989

PROHLÁŠENÍ K 21. SRPNU

Nadchází výročí 21. srpna 1968, kdy byla naše vlast okupována cizími vojsky. Vojenský zásah přerušil pokojný proces společenských změn, které v souladu s vůlí naprosté většiny obyvatel směřovaly k větší občanské a duchovní svobodě i k obnovení života a schopnosti národního hospodářství. Znovu byl posílen autoritativní systém, který způsobil všestranný úpadek naší společnosti.

Netvrdíme, že se v posledních dvaceti letech život zastavil. Avšak navzdory lidem, kteří neztratili svou profesionální a morální odpovědnost, došly věci tak daleko, že se naše továrny a dílny změnily v technická muzea, lesy chřádnou a lidský věk se krátí. Už léta žijeme z podstaty, na úkor příštích pokolení. Mocenské špičky se bez jakékoli společenské kontroly ovšem vládne snadno. Vládnout snadno však neznamená vládnout dobře.

Každému, kdo není zcela lhostejný k osudu své země, musí být jasné tři věci:

Tento stav je přímým důsledkem nedemokratického způsobu vlády a správy, jenž byl u nás zaveden po srpnové invazi. Proto je nutné způsob vládnutí zásadně změnit.

Ztrátou základních občanských práv a svobod byla společnost ochromena duchovně i hospodářsky. Proto je uskutečnění těchto práv a svobod nezbytné.

Nápravu neutěšeného stavu nelze ponechat na volném uvážení osob, které nás do tak těžké situace zavedly. Proto je nutný celospolečenský rozhovor o situaci, v níž jsme se ocitli, a o cestách, jak ji překonat.

O takový dialog nezávislé občanské skupiny usilují. A právě takového otevřeného a věcného rozhovoru se lidé se špatným svědomím a špatnými výsledky své řídicí činnosti panicky obávají. Proto si vymýšlejí historky o "demokratické kontrarevoluci", o za-

kládání požárů a o dalších diverzních akcích.

Tváří v tvář těmto pomluvám a ostouzením opakujeme své zásadní stanovisko: Jsme pro nenásilnou, pokojnou cestu k demokratické společnosti. Jsme odpůrci nenávistných štvání a revanší. Výzva k dialogu, to je podaná ruka všem, kteří neztratili pocit odpovědnosti k osudu své země.

Nadchází 21. výročí srpnových událostí. Členové a stoupenci nezávislých iniciativ vyjádří svůj postoj způsobem, který je v souladu s Ústavou ČSSR i s dalšími zákony a předpisy: budou se v pondělí 21. srpna procházet v centru Prahy na pěší zóně a také v ostatních městech tak, aby nebyla narušena doprava a veřejný pořádek. Náš hodinový občanský projev zahájíme v 17.00 hod. dvěma minutami ticha. Stoupenci a příslušníci nezávislých iniciativ již mnohokrát vyjádřili své postoje klidným nekonfrontačním způsobem a nepochybně to učiní i tentokrát. Je třeba, aby si státní orgány uvědomily svou odpovědnost a tento důstojný občanský projev nenarušovaly.

Prožíváme chvíle společenského procitání. Stále noví a noví přívrženci se hlásí k myšlenkám demokracie, jejíž uskutečňování je znemožněno srpnovým vojenským zásahem. Náš občanský protest bude proto zejména přihlášením se k myšlenkám lidských práv, demokracie, hospodářského rozkvětu a sociální spravedlnosti.

V Praze 9. srpna 1989

Hnutí za občanskou svobodu

Rudolf Battěk, Václav Benda, Ján Čarnogurský, Tomáš Hradílek, Jindra Konečný, Ladislav Lis, Jaroslav Šabata, Jan Štern - členové Prozatímního koordinačního výboru.

Demokratická iniciativa

Emanuel Mandler, Bohumil Doležal, Karel Štindl, Martin Litomiský, Ilja Storoženko, Eva Štolbová - členové ustavujícího výboru.

Sdružení T. G. Masaryka

František Podaný - předseda.

Takováto a podobná prohlášení pár měsíců před revolucí jejíž pokojný průběh zajišťovali něžní sametoví revolucionáři, kteří neobsadili ani jednu služebnu StB v celém Československu, ba ani jeden sekretariát KSČ, jsme mohli slyšet ze zahraničních stanic. Opakuji, pár měsíců před listopadem 89 se nás přespříliš nezastavilo na ty dvě minuty a už vůbec to nebyli mnozí z těch, kteří dnes halasně skloňují demokratická hesla o stošest. V.H.

NÁVRH "EKOLOGICKÉHO" USTANOVENÍ ÚSTAVY ČSFR

V současné době je připravována nová federální ústava. V dosud jediném zveřejněném (presidentském) návrhu je o ochraně životního prostředí řečeno jen velice málo, vlastně jen to, co již dosavadní právní řád zakotvuje. Přitom naše země patří v Evropě mezi nejzdevastovanější a nejznečištěnější oblasti. Moderní ústava musí na takovou situaci nesporně reagovat, a měla by být na výši doby. Pro toto tvrzení můžeme ostatně nalézt zajímavý příklad a vzor: Brazílie je dnes smutně proslulá katastrofální devastací nejbohatšího ekosystému naší planety, dešťového pralesa v Amazonii. Její moderní ústava přijatá roku 1988 již obsahuje dosti rozsáhlou úpravu ochrany nejen tohoto pralesa, ale životního prostředí obecně. Brazilští zákonodárci, vedeni vědomím závažnosti problému, našli možnost, jak tuto stěžejní otázku dneška zachytit a upravit v předpisu nejvyšší právní síly. Rozhodně vzor hodný následování!

V ústavě by měl být zakotven princip trvale udržitelného rozvoje společnosti jako žádoucí cíl, jehož se společnost snaží dosáhnout. Dále by zde měla být příroda uznána za svébytnou hodnotu, jež si zaslouží naši ochranu nejen z úcty účelového důvodu, totiž abychom sami přežili, ale i pro sebe samu. Tyto myšlenky zmínil pan prezident, když mluvil o zakotvení ekologických ustanovení do Listiny základních práv a svobod, zjevně nespokojen s tím, že poslanci Federálního shromáždění vyřešili ochranu přírody a životního prostředí jediným článkem. V tomto smyslu navrhujeme vytvoření samostatné části páte, vložené do dosavadního textu Hlavy druhé, Základní práva a svobody.

Neformální skupina poslanců a aktivistů nevládních ekologických iniciativ připravila návrh ekologických ustanovení Ústavy ČSFR. Účelem je otevřít veřejnou diskusi ohledně vztahu životního prostředí a ústavy. Veškeré podněty a připomínky jsou vítány. Zaslívejte je na adresu: Zelený kruh Praha, Lublaňská 18, 120 00 Praha 2.

Martin Bursík, poslanec České národní rady

Petr Kužvart, člen Ekologické společnosti

Juraj Mesík, podpředseda výkonného výboru SZOPE

Jiří Plazánek, člen Ekologické společnosti

Ivan Rynda, poslanec Federálního shromáždění

Aleš Šulc, člen rady Zeleného kruhu

Sonia Voříšková, za kancelář Zeleného kruhu Praha

*Tragisches Ende eines Zugvogels:
Ein Fitis ist ins Netz gegangen*

H L A V A D R U H Á

Č á s t p á t á

Práva a povinnosti k životnímu prostředí

Čl. 44

(1) Každý má právo na příznivé životní prostředí, které svou kvalitou vytváří nejlepší dosažitelné podmínky pro jeho zdravý a všestranný fyzický a psychický rozvoj.

(2) Každý je povinen respektovat právo ostatních lidí, včetně příslušníků budoucích generací, na příznivé životní prostředí.

Čl. 45

(1) Každý je povinen respektovat životní prostředí a přírodu jako hodnoty, které jsou nejen nezbytné pro život a zdraví člověka, ale svým významem přesahují rámec lidské existence.

(2) Nikdo nesmí ohrožovat nebo poškozovat životní prostředí a přírodu, zejména druhové bohatství přírody, jednotlivé živé organismy, přírodní zdroje, kulturní památky, neživou přírodu a ekologickou stabilitu biosféry nad úrovní stanovenou zákonem.

Čl. 46

(1) Každý má právo životní prostředí příslušným způsobem chránit. Zejména má právo svobodně vyjadřovat své názory na životní prostředí a jeho ochranu, účastnit se rozhodování o činnostech, které mají nebo by mohly mít vliv na jeho životní prostředí, a domáhat se opatření k ochraně životního prostředí.

(2) Každý je povinen životní prostředí příslušným způsobem chránit. Zejména je povinen omezovat na nejmenší možnou úroveň nepříznivé následky vlastní činnosti pro životní prostředí.

Čl. 47

(1) Každý má právo na přístup ke včasné, úplné a pravdivé informaci o stavu životního prostředí a jeho ochrany a o příčinách a následcích tohoto stavu.

(2) Každý, kdo svou činností ovlivňuje životní prostředí nebo je pověřen jeho ochranou, je povinen takové informace poskytovat jasné a veřejnosti obecně srozumitelným způsobem.

(3) Podrobnosti stanoví zákon.

Čl. 48

Vlastník nemá právo na porušení ekologických funkcí věci. Újma na takové funkci je újmou celé společnosti bez ohledu na vlastnické vztahy.

Čl. 49

(1) Česká a Slovenská Federativní Republika zajišťuje občanům příznivé životní prostředí. K dosažení tohoto cíle stanoví zákon práva a povinnosti občanů nebo právnických osobám.

(2) Česká a Slovenská Federativní Republika podporuje myšlení a jednání, které je v souladu s požadavky trvale udržitelného rozvoje společnosti a s úctou k životu ve všech jeho formách.

**Wichtig für Sandbienen: die
weißen Blüten der Schlehe**

**Alte Heilpflanze, wichtig für un-
sere Insekten: der Huflattich**

